

NYE REGLER OM FORKJØPSRETT TIL AKSJER TRÅDTE I KRAFT 1. JANUAR 2009

Aksjelovens regler om forkjøpsrett gjelder for alle aksjeselskaper stiftet etter 1. januar 1999 med mindre selskapet har avvikende regler i sine vedtekter. Disse reglene har nå blitt endret med virkning for alle eierskifter som gjennomføres etter 1. januar 2009. Avvikende vedtektsbestemmelser er imidlertid fortsatt tillatt.

Kort om aksjelovens deklarasjonelle regler om forkjøpsrett

Aksjeloven av 1997 inneholder deklarasjonelle regler om forkjøpsrett og utøvelse av forkjøpsrett. Reglene gjelder i den utstrekning annet ikke følger av vedtektene. (For selskaper stiftet før 1. januar 1999 gjelder reglene dersom selskapets vedtekter inneholder bestemmelser om forkjøpsrett ved overdragelse eller annet eierskifte).

Reglene innebærer at en aksjeeier har en fortrinnsrett til å erverve ytterligere aksjer i selskapet dersom en eller flere av de øvrige aksjene har skiftet eier. Aksjeeieren som kan utøve forkjøpsrett omtales for enkelhets skyld som rettighetshaveren her. Den aksjeeier som har vært eier av aksjene som skifter eier omtales her som avhenderen.

For allmennaksjeselskaper gjelder den motsatte deklarasjonelle hovedregel. I allmennaksjeselskaper gjelder det ingen forkjøpsrett med mindre forkjøpsrett uttrykkelig er fastsatt i vedtektene.

For vedtektsbestemmelser om forkjøpsrett gjelder aksjelovens regler utfyllende – i den utstrekning ikke annet følger av vedtektene.

Generelt om lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2009

Allerede i desember 2006 ble aksjelovens regler om forkjøpsrett endret, men reglene trådte i kraft 1. januar i år. Det er gjort to endringer i forkjøpsreglene: (1) tidspunktet for når forkjøpsrett kan gjøres gjeldende av rettighetshaveren; og (2) tidspunktet for når fristen for utøvelse av forkjøpsrett starter å løpe. Begge endringenes formål er å klargjøre de rettslige forholdene knyttet til utøvelse av forkjøpsrett.

Når kan forkjøpsrett utøves

De nye reglene gir rettighetshaveren rett til å overta en aksje som "har skiftet eier". Tidligere hadde rettighetshaveren rett til å overta en aksje som "skal avhendes eller for øvrig skifte eier".

Dette skapte adskillig uklarhet knyttet til når forkjøpsretten kunne utøves. Var det tilstrekkelig at avhenderen hadde uttrykt et ønske om å overdra aksjen, eller måtte det være inngått en bindende, men ikke gjennomført avtale før forkjøpsretten inntrådte? Dersom en aksjeeier har krav på å få et tilbud om å erverve aksjene før disse overdras til ny eier, kalles dette normalt tilbudsrett og ikke forkjøpsrett. Dette er nå avklart ved at aksjen må ha skiftet eier før rettighetshaveren har rett til å utøve forkjøpsrett.

Fristberegning ved utøvelse av forkjøpsrett

Fristen for utøvelse av forkjøpsrett er fortsatt to måneder. Fristen regnes fra selskapet mottok melding om at aksje(e) har skiftet eier enten fra den nye eieren eller fra avhenderen. Tidligere ble fristen regnet fra selskapet mottok melding om at aksje "ønskes overført" eller "er avhendet". Det var uklart om slik melding kunne sendes lang tid før aksjene skulle overdras, og om dette i realiteten ga avhenderen en mulighet for å avklare om øvrige aksjeeiere ønsket å utøve forkjøpsrett før aksjene ble overdratt, såkalt avklaringsrett. Dette er nå avklart ved at aksjene må ha skiftet eier før melding kan sendes. Det er riktignok fortsatt noe uklarhet knyttet til tidspunktet for når avhenderen kan sende slik melding, men ettersom lovgiveren i forarbeidene uttrykkelig har presisert at formålet var å presisere dette tidspunktet, er det naturlig å tolke de nye reglene slik at fristen starter å løpe når melding om at aksje har skiftet eier mottas av selskapet – uavhengig av hvem som sender slik melding.

Konsekvenser for rettighetshaveren

For rettighetshaveren er de nye reglene klagjørende. Rettighetshaveren kan avvende til det foreligger en reell ny aksjeeier og selskapet har mottatt melding om eierskiftet. Rettighetshaveren har etter dette to måneder på å ta stilling til om han ønsker å utøve forkjøpsrett.

Konsekvenser for den nye eieren

De nye reglene kan innebære en ulempe for den nye eieren.

Han må i utgangspunktet overta aksjene før han får avklart om rettighetshaveren ønsker å utøve forkjøpsrett. Dette kan innebære både kapitalutlegg og risiko for tap. Rettighetshaveren kan kreve løsningssummen fastsatt ved skjønn med mindre annet følger av vedtektene, eller partene kan bli enige om en løsningssum. Det er ikke sikkert at løsningssummen blir identisk med kjøpesummen som den nye eieren eventuelt har betalt, selv om dette nok blir hovedregelen.

Konsekvenser for avhenderen

På den ene siden innebærer de nye reglene en fordel for avhenderen. Han kan nå fritt vurdere et salg av aksjene uten at rettighetshaveren kan påstå at forkjøpsretten allerede har inntrådt (pga et ønske om et salg). På den annen side innebærer de nye reglene en ulempe for avhenderen ved at han ikke har rett til å få avklart med den forkjøpsberettigede om et etterfølgende salg vil utløse forkjøpsrett. (Det var uklart om han hadde det tidligere.) Dette kan virke dempende på interessen for å få omsatt aksjene, og kan også påvirke prisen for aksjene.

Behovet for avtaleregulering

Når avhenderen skal overdra aksjer til en ny eier inngås det ofte en aksjekjøpsavtale. Spørsmålet her er hvorvidt lovendringen gjør det hensiktsmessig med andre klausuler i denne enn tidligere. Før ble det ofte inntatt som en betingelse for gjennomføring av kjøpet at ingen av de forkjøpsberettigede utøvde forkjøpsrett. Ettersom lovendringen forutsetter at aksjene må ha overgått til ny eier før forkjøpsrett utløses, resulterer den etter vår oppfatning oftere i et behov for å innta særskilte klausuler om konsekvensene av at forkjøpsrett eventuelt utøves i ettertid enn hva det tidligere var behov for.

Behov for vedtektsregulering

Selv om de nye reglene innebærer adskillig avklaring av rettstilstanden til rettighetshaveren, avhenderen, og den nye eieren, vil

det fortsatt kunne være hensiktsmessig med særskilte vedtektsendringer. Eksempelvis kan dette være aktuelt dersom det er ønskelig med en tilbudsrett eller en avklaringsrett, og ingen egentlig forkjøpsrett. Andre forhold, som er uberørt av lovendringen men som det kan være hensiktsmessig å regulere nærmere i vedtektene, er for eksempel hvorvidt overgang av aksjer til avhenderens nærstående skal være unntatt fra forkjøpsrett. Særskilte klausuler for å hindre omgåelse av forkjøpsretsreglene når aksjeeierne er selskaper (og hvor eksempelvis change of control-situasjoner oppstår hos aksjeeieren), kan det også være formålstjenelig å innta i vedtektene. I tillegg kan det være hensiktsmessig å avtale hvordan løsningssummen skal fastsettes. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at maksimumsfristene som fremkommer av aksjeloven, ikke kan forlenges i vedtektene.

FOR MER INFORMASJON, KONTAKT:

Line Ravlo-Losvik

Line Ravlo-Losvik er partner og nestleder av firmaets kompetansegruppe for selskapsrett og regnskap, og arbeider hovedsakelig med oppkjøp, transaksjoner, selskapsrett og restrukturering.

e-post: Lra@wr.no, tlf.: 22 82 76 22 / mobil: 952 23 394

Sigurd Opedal

Sigurd Opedal er partner og leder av firmaets kompetansegruppe for selskapsrett og regnskap. Han arbeider primært med diverse selskapsrettslige og børs- og verdipapirettslige spørsmål, herunder bistår klienter med spørsmål knyttet til bedriftsoppkjøp, fusjoner, emisjoner og andre egenkapitaltransaksjoner.

e-post: sop@wr.no, tlf.: 22 82 76 28 / mobil: 995 23 499

